

**Київський національний торговельно-економічний університет
Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теорія організації

повна назва навчальної дисципліни

для підготовки
студентів ступеня
вищої освіти

бакалавр

року набору 2021

молодший бакалавр,
бакалавр чи магістр

галузі знань

07 Управління та адміністрування

шифр і назва галузі знань

спеціальності

073 Менеджмент

шифр і найменування спеціальності

освітня програма

Торговельний менеджмент

назва освітньої програми

академічні групи

ЗМТ-21

шифри академічних груп

статус дисципліни

вибіркова

Харків, 2021 рік

Розробник:

Курилова Наталія Михайлівна,
старший викладач кафедри маркетингу,
менеджменту та торговельного
підприємництва

прізвище, ім'я, по батькові повністю, посада повністю, науковий
ступінь, вчене звання повністю

Гарант освітньої програми

Мирошніченко Юрій Вікторович,
доцент кафедри маркетингу, менеджменту та
торговельного підприємництва, кандидат
технічних наук, доцент

прізвище, ім'я, по батькові повністю, посада повністю, науковий
ступінь, вчене звання повністю

Програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри
маркетингу, менеджменту та торговельного підприємництва

назва кафедри

Програму розглянуто та затверджено на засіданні методичної комісії інституту,
протокол від 17.05.2021 р. № 7.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія організації» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Торговельний менеджмент» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Метою викладання навчальної дисципліни є формування і розвиток загальних та професійних компетентностей у студентів щодо сучасного світогляду по створенню, функціонуванню і еволюції організацій із освоєнням методологічних основ формування ефективної організації, використанням сучасних прогресивних підходів до організаційного проектування, методів та засобів інформаційного моделювання управлінських процесів та систем.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні концепції та методології формування організаційних структур, практичні підходи до забезпечення їх ефективного функціонування.

Міждисциплінарні зв'язки вивчення навчальної дисципліни ґрунтуються на знаннях навчальних дисциплін «Основи підприємництва», «Економічна теорія», та є основою для подальшого засвоєння професійних навчальних дисциплін, таких як «Менеджмент», «Управління персоналом». Знання, які студенти отримають при вивченні дисципліни, в подальшому можуть бути використані при проходженні практик, написанні курсових та випускної кваліфікаційної роботи.

Мова викладання – українська.

2. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна забезпечує набуття студентами:

загальних компетентностей:

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу;

ЗК 4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;

ЗК 6. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичних ситуаціях;

ЗК 8. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації;

ЗК 11. Навички здійснення безпечної діяльності, прагнення до збереження навколишнього середовища;

ЗК 12. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);

фахових компетентностей:

ФК 1. Здатність визначати та описувати характеристики торговельної організації;

ФК 2. Здатність аналізувати результати діяльності торговельної організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища;

ФК 3. Здатність визначати перспективи розвитку торговельної організації;

ФК 4. Вміння визначати функціональні області торговельної організації та зв'язки між ними;

програмних результатів навчання:

ПРН 1. Застосовувати отриманні знання щодо своїх прав і обов'язків як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ПРН 2. Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя;

ПРН 5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності торговельної організації.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Методологічні засади теорії організації

Сутність поняття «організація». Сучасна організаційна парадигма: сутність, значення, зміст, практична спрямованість. Предмет і завдання теорії організації. Поняття, предмет, об'єкт, завдання ТО. Значення організацій. ТО як наука і дисципліна. Зв'язок теорії організації з іншими галузями знань і суміжними дисциплінами. Класифікація теоретичних підходів до формування організацій. Фактори, що вплинули на становлення і розвиток наукових шкіл управління ХХ століття. Підходи до характеристики розвитку теорії організації. Характерні зміни в системі організацій в ХХІ столітті.

Тема 2. Основні організаційні теорії та моделі

Загальна характеристика типів організаційних теорій: класична організаційна теорія; некласична організаційна теорія; системна організаційна теорія; ситуаційна організаційна теорія; неомодернізаційна організаційна теорія. Еволюція теоретичних концепцій організації. Основні моделі організації. Наукове управління Фредеріка Тейлора і Принципи організації Анрі Файоля. Бюрократична теорія Макса Вебера і Загальна організаційна наука – тектологія Олександра Богданова. Хоторнський експеримент Елтона Мейо і цілеспрямовані організації Честера Барнарда. Теорія Х-У Дугласа Макгрегора і Фактори ефективної організації Ренсіса Лайкерта. Теорія адміністративної поведінки Герберта Саймона і Теорія Гласієр. «Структура-5» Генрі Мінтцберга і Теорія організаційного потенціалу Ігоря Ансоффа. А. Чандлер, Дж. Томсон, П. Лоуренс, Дж. Лорш і дослідження впливу зовнішнього середовища на організацію. Р. Сайерт, Дж. Марч, Г. Саймон і модель «смітника». Теорія інститутів та інституційних змін Дугласа Норта і Ресурсна теорія організації. Сучасні напрямки теоретичних розробок. Реінжиніринг. Концепція внутрішніх ринків корпорацій (або організаційних ринків). Теорія альянсів. Концепція «екологічно усвідомленого керівництва» підприємством.

Тема 3. Організація як система

Формування системних уявлень. Системність як загальна властивість матерії. Будова систем: підсистема, елемент, структура, зв'язок. Класифікація систем. Визначення поняття «організація»: трактування і підходи. Характерні риси організації. Структури організацій. Поняття структури організації та управління. Основні структури організацій та їх характерні особливості. Принципи управління М. Вебера. Ієрархічна (бюрократична структура): лінійна, багатолінійна, функціональна, лінійно-функціональна, дивізіональна. Органічний (адаптивний, гнучкий) тип організаційних структур: інноваційна, проектна, матрична. Фактори вибору і формування структури організації. Закони теорії організацій. Закон синергії як основний закон теорії організацій. Закон самозбереження як один з основних законів теорії організацій. Закон розвитку (онтогенезу) як один з основних законів теорії організацій. Закон інформованості як один з основних законів теорії організацій. Закон єдності аналізу і синтезу як

один з основних законів теорії організацій. Закон композиції і пропорційності як один з основних законів теорії організацій. Закон соціальної організації як один з основних законів теорії організацій.

Тема 4. Організація як соціум

Соціальна організація і соціальна спільність. Основні види соціальних організацій: формальна й неформальна організації. Життєвий цикл організації. Етапи розвитку організації. Діяльність менеджера на кожному з етапів розвитку організації. Антикризові механізми та їх роль в менеджменті організацій. Формальні та неформальні організації. Неформальні лідери та їх роль в управлінні організацією. Соціальний ефект організацій. Соціальна відповідальність бізнесу як сучасний тренд менеджменту та підприємництва. Механізм регулювання у соціальних системах: цільова управлінська дія, саморегуляція (самоуправління), організаційний порядок. Відкриті та закриті системи. Статика і динаміка організації. Місія і цілі організації.

Тема 5. Система управління організацією: методологія, процес і техніка

Організаційна діяльність. Система управління – кібернетичний підхід. Принципи управління. Оптимізація управління. Методологія, процес, структура і техніка управління організацією. Соціально-психологічні методи управління. Завдання управління сучасною діловою організацією. Суб'єкти та об'єкти організаційної діяльності. Самоврядування та його принципи. Організаційна структура управління (поняття, елементи, ланки, ступені, зв'язки, рівні управління). Еволюція апарату управління організацій. Електронний бізнес. Державне регулювання та підтримка підприємств. Управління державною власністю. Розвиток і вдосконалення організаційних систем. Проектне та матричне управління

Тема 6. Самоорганізація

Природно-наукові засади синергетики. Ентропія. Синергитична концепція самоорганізації. Гнучкість організації. Сталість організації. Формування організаційної структури та проектування організаційних систем. Методи проектування організаційних структур. Органіграми і карти розподілу прав і відповідальності. Процес створення організаційних систем. Значення і завдання організаційного проектування. Оцінка ефективності організаційних проектів. Планування діяльності організації. Бізнес планування. Організації, що самонавчаються. Умови існування організацій, що самонавчаються. Організації майбутнього. Нові тенденції в розвитку організацій.

Тема 7. Зовнішнє й внутрішнє середовище організації

Фактори внутрішнього середовища організації. Взаємозв'язок внутрішніх факторів. Методи дослідження внутрішнього середовища організації. SWOT-аналіз організації. Загальні характеристики організації: розмір, складність або диференціація, формалізація, контроль, адміністративний компонент,

бюрократизація, централізація, рівні влади, традиціоналізм і конфігурація. Високі і плоскі організації. Організація роботи щодо стимулювання зростання продуктивності праці. Функції організацій. Виробничі функції. Функції управління. Функції організації та їх організаційне оформлення у вигляді структур нових і діючих організацій. Методика функціонально-вартісного аналізу. Коригування організаційних структур внаслідок проведення функціонально-вартісного аналізу.

Тема 8. Організаційне проектування

Концептуальні терміни: організаційна форма управління (ОФУ), відносини, стратегія, структура управління, рівень управління. Переваги та недоліки організаційних форм управління. Методологія проектування організаційних форм управління. Технологія проектування організаційних форм управління. Оцінка організаційних форм управління. Перспективи розвитку організаційних утворень. Довгострокове й короткострокове планування в організації. Стратегічне планування та його роль в розвитку організації. Роль менеджерів кожної ланки управління в процесі організаційного планування.

Тема 9. Типи організацій

Типи організацій по взаємодії із зовнішнім середовищем. Типи організацій по взаємодії підрозділів. Типи організацій по відношенню до людини. Корпоративна організація та індивідуалістична організація. Організаційно-правові форми організацій. Господарські товариства. Підприємства колективної власності. Малі підприємства. Типи організацій за функціональним призначенням. Корпоративні організації та їх різновиди. Поняття та види стратегічного альянсу. Історія і сутність фінансово-промислових груп. Міжнародні спільні підприємства. Поняття, сутність та критика транснаціональних компаній. Міжнародні організації загальної компетенції. Міжнародні організації спеціальної компетенції. Міжнародні універсальні та регіональні організації.

Тема 10. Культура та комунікація в організації

Зміст понять «культура» і «організаційна культура». Моделі організаційної культури. Характеристики організаційної культури. Типологія організаційних культур. Підходи до типізації організаційних культур. Характеристика типів культури за ознакою конкуруючих цінностей. Сучасна українська організаційна культура: джерела та основний зміст. Характеристика понять координації та комунікації в організації, їх елементи, система, різновиди, типи; джерела та кодування, перешкоди та бар'єри в комунікативному потоці тощо. Види взаємозалежності підрозділів в організації. Неформальна та непрограмована координація. Комунікація як взаємодія та процес. Внутрішньоособиста та міжособиста комунікація в організації. Мережа комунікацій та її види. Інформаційне забезпечення в організації. Інформаційна управлінська діяльність. Характеристики управлінської інформації. Психологічні закономірності управлінської діяльності. Організація та методи прийняття рішень.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Обсяги та структура навчальної дисципліни за навчальними роками

Форма навчання	Вид навчальних занять	Навчальні роки							
		2021/2022		2022/2023		2023/2024		2024/2025	
		Осінь	Весна	Осінь	Весна	Осінь	Весна	Осінь	Весна
Денна повна	Лекційні заняття								
	Семінарські заняття								
	Практичні заняття								
	Лабораторні заняття								
	Курсова робота (проект)								
	Самостійна робота студентів								
	Усього годин								
Денна скорочена	Лекційні заняття								
	Семінарські заняття								
	Практичні заняття								
	Лабораторні заняття								
	Курсова робота (проект)								
	Самостійна робота студентів								
	Усього годин								
Заочна повна	Лекційні заняття	4	2						
	Семінарські заняття								
	Практичні заняття	2	4						
	Лабораторні заняття								
	Курсова робота (проект)								
	Самостійна робота студентів	84	84						
	Усього годин	90/3	90/3						
Заочна скорочена	Лекційні заняття								
	Семінарські заняття								
	Практичні заняття								
	Лабораторні заняття								
	Курсова робота (проект)								
	Самостійна робота студентів								
	Усього годин								

4.2. Структура навчальної дисципліни за формами навчання

Теми дисципліни	Обсяг у годинах																						
	денна форма										заочна форма												
	повна					скорочена					повна					скорочена							
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					усього	у тому числі					усього	у тому числі			
Л		СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС	Л		СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС	Л		СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС	Л		СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС
Тема 1. Методологічні засади теорії організації											20	2		2		16							
Тема 2. Основні організаційні теорії та моделі											17					17							
Тема 3. Організація як система											17					17							
Тема 4. Організація як соціум											17					17							
Тема 5. Система управління організацією: методологія, процес і техніка											20	2		2		16							
Тема 6. Самоорганізація											17					17							
Тема 7. Зовнішнє й внутрішнє середовище організації											17					17							
Тема 8. Організаційне проектування											17					17							
Тема 9. Типи організацій											17					17							
Тема 10. Культура та комунікація в організації											21	2		2		17							
Курсова робота (проект)																							
Усього годин / кредитів ECTS											180/6	6		6		168							

Навчальні матеріали з освітнього компоненту доступні на Порталі навчальних ресурсів та інформаційної підтримки освітнього процесу інституту: <http://beta-edu.hei.kh.ua/moodle/course/view.php?id=5833>.

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Методологічні засади теорії організації

Питання 1. Підходи до характеристики розвитку теорії організації.

Тема 2. Основні організаційні теорії та моделі

Питання 1. Концепція «екологічно усвідомленого керівництва» підприємством.

Тема 3. Організація як система

Питання 1. Закон соціальної організації як один з основних законів теорії організацій.

Тема 4. Організація як соціум

Питання 1. Механізм регулювання у соціальних системах: цільова управлінська дія, саморегуляція (самоуправління), організаційний порядок.

Тема 5. Система управління організацією: методологія, процес і техніка

Питання 1. Державне регулювання та підтримка підприємств.

Тема 6. Самоорганізація

Питання 1. Умови існування організацій, що самонавчаються.

Тема 7. Зовнішнє й внутрішнє середовище організації

Питання 1. Коригування організаційних структур внаслідок проведення функціонально-вартісного аналізу.

Тема 8. Організаційне проектування

Питання 1. Роль менеджерів кожної ланки управління в процесі організаційного планування.

Тема 9. Типи організацій

Питання 1. Поняття, сутність та критика транснаціональних компаній. Міжнародні універсальні та регіональні організації.

Тема 10. Культура та комунікація в організації

Питання 1. Види взаємозалежності підрозділів в організації. Неформальна та непрограмована координація.

Зміст, порядок виконання та критерії оцінювання самостійної роботи студентів наведено на Порталі навчальних ресурсів та інформаційної підтримки освітнього процесу інституту: <http://beta-edu.htei.kh.ua/moodle/course/view.php?id=5833>.

Організація самостійної роботи студентів регламентується наступними нормативними документами:

- Положенням про самостійну роботу студентів Харківського торговельно-економічного-інституту КНТЕУ;
- Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському торговельно-економічному інституті КНТЕУ.

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНІ НАВЧАЛЬНИМ ПЛАНОМ

Навчальним планом не передбачено.

7. ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Для визначення рівня засвоювання студентами навчального матеріалу використовуються наступні форми оцінювання та схема розподілу балів:

Весна 2021/2022 н. р.

№	Рейтингові оцінки	Макс. бали за формами навчання	
		денна	заочна
1	Поточний контроль		60
1.1	Тема 1. Методологічні засади теорії організації		
	Виконання практичних завдань в межах теми навчальної дисципліни		3
	Тестування на Порталі		3
11.2	Тема 2. Основні організаційні теорії та моделі		
	Виконання практичних завдань в межах теми навчальної дисципліни		3
	Тестування на Порталі		3
1.3	Тема 3. Організація як система		
	Виконання практичних завдань в межах теми навчальної дисципліни		3
	Тестування на Порталі		3
1.4	Тема 4. Організація як соціум		
	Виконання практичних завдань в межах теми навчальної дисципліни		3
	Тестування на Порталі		3
1.5	Тема 5. Система управління організацією: методологія, процес і техніка		
	Виконання практичних завдань в межах теми навчальної дисципліни		3
	Тестування на Порталі		3
1.6	Тема 6. Самоорганізація		
	Виконання практичних завдань в межах теми навчальної дисципліни		3
	Тестування на Порталі		3
1.7	Тема 7. Зовнішнє й внутрішнє середовище організації		
	Виконання практичних завдань в межах теми навчальної дисципліни		3
	Тестування на Порталі		3
1.8	Тема 8. Організаційне проектування		
	Виконання практичних завдань в межах теми навчальної дисципліни		3
	Тестування на Порталі		3
1.9	Тема 9. Типи організацій		
	Виконання практичних завдань в межах теми навчальної дисципліни		3

№	Рейтингові оцінки	Макс. бали за формами навчання	
		денна	заочна
	Тестування на Порталі		3
1.10	Тема 10. Культура та комунікація в організації		
	Виконання практичних завдань в межах теми навчальної дисципліни		3
	Тестування на Порталі		3
2	Підсумковий семестровий контроль (письмова екзаменаційна робота)		40
2.1	Завдання на оцінювання теоретичних знань (комп'ютерне тестування)		30
2.2	Завдання на оцінювання практичних навичок (ситуаційне завдання)		5
2.3	Завдання на оцінювання професійних вмінь (ситуаційне завдання)		5
3	Оцінка з дисципліни		100

Оцінювання результатів навчання студентів здійснюється за 100-бальною шкалою та шкалою ЄКТС. Умовою допуску до підсумкового семестрового контролю є виконання програми навчальної дисципліни і отримання оцінки за виконання завдань поточного контролю не менше ніж 36 балів. Мінімальна загальна кількість балів для отримання позитивної оцінки з дисципліни – 60.

Організація та проведення контрольних заходів регламентується наступними нормативними документами:

- Положенням про оцінювання результатів навчання студентів у Харківському торговельно-економічному інституті КНТЕУ;
- Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському торговельно-економічному інституті КНТЕУ.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

8.1. Основні джерела інформації

1. Монастирський Г. Л. Теорія організації : підручник / Г. Л. Монастирський. – Тернопіль : ТНЕУ, 2014. – 288 с.
2. Свидрук І. І. Теорія організації : підручник / Свидрук І. І., Миронов Ю. Б., Кундицький О. О. – Львів : Новий Світ-2000, 2013. – 175 с.

8.2. Додаткові джерела інформації

3. Антонюк Д. А. Підприємництво в сучасних умовах розвитку України : науково-практичний посібник / Антонюк Д. А., Бухаріна Л. М., Онищенко О. А., Шишкін В. О. ; за заг. ред. Д. А. Антонюка. – Запоріжжя : ЗНУ, 2018. – 428 с.
4. Бікулов Д. Т. Менеджмент : навчальний посібник / Бікулов Д. Т., Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. ; за заг. ред. Д. Т. Бікулова. – Запоріжжя : ЗНУ, 2017. – 360 с.
5. Генік О. В. Теорія організації : конспект лекцій для студентів економічних спеціальностей / О. В. Генік. – Львів : НЛТУ України, 2014. – 137 с.

6. Кузнецов Ю. В. Теория организации : учебник для бакалавров / Ю. В. Кузнецов. – Москва : Юрайт, 2013. – 365 с.
7. Шавкун І. Г. Формування іміджу організації : навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Менеджмент» / І. Г. Шавкун. – Запоріжжя : ЗНУ, 2016. – 240 с.
8. Шлійко А. В. Теорія організації : конспект лекцій / А. В. Шлійко. – Тернопіль : ТНЕУ, 2012. – 152 с.
9. Бакуменко В. Д. Особливості публічного управління та адміністрування : навчальний посібник / В. Д. Бакуменко. – Київ: Ліра-К, 2016. – 256 с.
10. Баранівський В. Ф. Політологія : підручник / В. Ф. Баранівська. – Київ : Національна академія управління, 2016. – 236 с.
11. Blancero D. Kiev competencies for a transformed human resource organization: Results of a field study / Blancero D., Boroski J., Dyer L. // Human resource management. – N. Y. – 2000. – Vol. 35. № 3. – P. 383-403.